

CENTRUM MEDYCZNE
KSZTAŁCENIA
PODYPLOMOWEGO

Program szkolenia specjalizacyjnego w dziedzinie PSYCHOTERAPII UZALEŻNIEŃ

dla osób, które przed dniem 1 stycznia 2022 r. ukończyły szkolenie w dziedzinie uzależnienia i nie uzyskały certyfikatu instruktora terapii uzależnień lub w dniu 1 stycznia 2022 r. były w trakcie szkolenia w dziedzinie uzależnienia w zakresie instruktora terapii uzależnień, lub uzyskały certyfikat instruktora terapii uzależnień.

Zatwierdzam
z upoważnienia Ministra Zdrowia
Marek Kos
Podsekretarz Stanu
/dokument podpisany elektronicznie/
10.04.2024 r.

Warszawa 2024

Program szkolenia specjalizacyjnego opracował zespół ekspertów:

1. Dr hab. prof. UJ Barbara Bętkowska-Korpała – konsultant krajowy w dziedzinie psychoterapii uzależnień, Przewodnicząca Zespołu;
2. Prof. dr hab. Czesław Czabała – przedstawiciel konsultanta krajowego;
3. Dr hab. prof. UJK Krzysztof Gąsior – przedstawiciel konsultanta krajowego;
4. Dr Ireneusz Kaczmarczyk – przedstawiciel Rady Superwizorów Psychoterapii Uzależnień;
5. Dr Katarzyna Nowakowska-Domagała - przedstawiciel Centrum Medycznego Kształcenia Podyplomowego.

Recenzenci naukowci programu specjalizacyjnego:

1. Prof. dr hab.n.społ., Bernadetta Izydorczyk – konsultant krajowy w dziedzinie psychologii klinicznej;
2. Prof. dr hab.n.med. Piotr Gałęcki – konsultant krajowy w dziedzinie psychiatrii.

Prace przygotowawcze przy opracowaniu programu szkolenia specjalizacyjnego wykonano przy współudziale:

1. Dr Bogusława Bukowska;
2. Dr Tomasz Głowik;
3. Dr Anna Przenzak;
4. Dr Jolanta Ryniak
5. Mgr Kama Dąbrowska;
6. Mgr Jadwiga Fudała;
7. Mgr Dorota Jabłońska;
8. Mgr Małgorzata Kowalcze;
9. Mgr Agnieszka Litwa- Janowska;
10. Mgr Bożena Maciek- Haściło;
11. Mgr Elżbieta Rachowska;
12. Lek. med. Katarzyna Wiśniewska.

I. ZAŁOŻENIA ORGANIZACYJNO-PROGRAMOWE

A. Cele szkolenia specjalizacyjnego

- 1) Poznanie aktualnej wiedzy z zakresu podstaw psychoterapii uzależnień, psychologii klinicznej, nauk medycznych, nauk społecznych i neuronauki umożliwiającej rozumienie funkcjonowania pacjentów i pomoc terapeutyczną w obszarze leczenia osób z rozpoznaniem zaburzenia używania substancji psychoaktywnych i/lub kontroli impulsów i/lub zachowaniami uzależniającymi oraz pomoc psychologiczną i/lub psychoterapię członków ich rodzin.
- 2) Nabywanie i doskonalenie umiejętności zastosowania aktualnej wiedzy psychologicznej, medycznej i społecznej dotyczącej etiologii i rozwoju zaburzeń używania substancji i/lub kontroli impulsów i/lub zachowań uzależniających oraz problemów członków rodzin osób uzależnionych.
- 3) Nabywanie i doskonalenie umiejętności korzystania z diagnozy nozologicznej, psychoterapeutycznej i psychologicznej klinicznej potrzebnych do zaplanowania oddziaływań terapeutycznych, psychoterapii, rehabilitacji, poradnictwa i pomocy w kryzysie osobie z problemami zaburzenia używania substancji, kontroli impulsów i zachowaniami uzależniającymi oraz dla członków rodzin osób uzależnionych.
- 4) Nabywanie kompetencji w zakresie umiejętności monitorowania, oceny efektów procesu psychoterapii i innych oddziaływań terapeutycznych oraz ich modyfikowania.
- 5) Rozwój świadomości metodologicznej i wiedzy z praktyki opartej na dowodach naukowych, nabycie umiejętności korzystania z badań naukowych w procesie diagnozowania, planowania oddziaływań terapeutycznych i procesu psychoterapii uzależnień dla osób z zaburzeniami używania substancji, kontroli impulsów i zachowaniami uzależniającymi i/lub współwystępującymi zaburzeniami zdrowia oraz dla członków rodzin tych osób.
- 6) Rozwijanie wysokich standardów funkcjonowania zawodowego (kierowanie się etyką zawodową) w kontakcie z pacjentem i jego rodziną oraz współpracy w interdyscyplinarnym zespole diagnostyczno-terapeutycznym.

B. Uzyskane kompetencje zawodowe

Specjalista w dziedzinie psychoterapii uzależnień posiada kwalifikacje umożliwiające:

- 1) stosowanie strategii i procedur diagnostyczno-terapeutycznych o udowodnionej naukowo skuteczności, systematycznej oceny ich efektywności oraz ich modyfikowania;
- 2) samodzielne przeprowadzenie diagnozy psychoterapeutycznej i/lub nozologicznej i/lub psychologicznej klinicznej w zależności od posiadanych kompetencji wynikających z uprawnień uzyskanych w toku kształcenia przeddyplomowego;
- 3) rozpoznawanie czynników i mechanizmów istotnych w etiologii i rozwoju zaburzeń używania substancji i kontroli impulsów oraz zachowań uzależniających oraz zaburzeń wynikających z doświadczania relacji z osobą uzależnioną, a także czynników i mechanizmów wspierających proces leczenia;
- 4) planowanie postępowania psychoterapeutycznego, rehabilitacyjnego w oparciu o wyniki diagnozy;
- 5) samodzielne prowadzenie procesu psychoterapeutycznego ukierunkowanego na leczenie osób z zaburzeniami używania substancji i kontroli impulsów oraz zachowaniami uzależniającymi;
- 6) samodzielne prowadzenie procesu psychoterapeutycznego ukierunkowanego na leczenie osób będących aktualnie lub w przeszłości w relacji z osobami uzależnionymi;
- 7) pracę diagnostyczno-terapeutyczną z dziećmi i młodzieżą z zaburzeniami używania substancji i kontroli impulsów oraz zachowaniami uzależniającymi, z uwzględnieniem kontekstu rodzinnego i środowiskowego;
- 8) formułowanie zgodnie z przyjętymi standardami wyników konsultacji, opinii i orzeczeń dostosowanych do okoliczności i adresata;
- 9) projektowanie, prowadzenie i ewaluację programów profilaktyki i prewencji w obszarze ochrony zdrowia psychicznego, szczególnie uzależnień;
- 10) profesjonalną współpracę z innymi specjalistami pracującymi w placówkach leczenia uzależnień oraz w innych instytucjach np. systemu edukacji, ochrony zdrowia i pomocy społecznej;

- 11) wspieranie procesu diagnostyczno-terapeutycznego prowadzonego przez osoby specjalizujące się lub członków zespołu terapeutycznego, którzy nie posiadają jeszcze uprawnień do samodzielnego prowadzenia tych procesów.

C. Sposób organizacji szkolenia specjalizacyjnego

- 1) Szkolenie specjalizacyjne prowadzi jednostka, która posiada akredytację do prowadzenia szkolenia specjalizacyjnego w dziedzinie psychoterapii uzależnień. Jednostka ta zapewnia realizację kursów specjalizacyjnych, staży kierunkowych oraz organizuje zajęcia teoretyczne, warsztatowe i superwizje.
- 2) Jednostka akredytowana dba o wysoką jakość szkolenia (przekazywanie treści teoretycznych zgodnych z aktualnym stanem wiedzy, uczenie metod pracy o udowodnionej skuteczności, wysokie kompetencje merytoryczne i etyczne osób prowadzących zajęcia warsztatowe, treningowe, superwizje oraz staże kierunkowe).
- 3) Kierownik specjalizacji, wskazany przez kierownika jednostki szkolącej nadzoruje przebieg szkolenia specjalizacyjnego realizowanego przez poszczególne osoby specjalizujące się.
- 4) Szkolenie specjalizacyjne odbywa się poprzez:
 - a) realizację kursów i staży kierunkowych,
 - b) przygotowanie, w ramach staży kierunkowych, opisu przypadków osób z zaburzeniami używania substancji psychoaktywnych i/lub zachowaniami uzależniającymi i osób będących w relacji z osobą uzależnioną w przeszłości lub w teraźniejszości,
 - c) samokształcenie poprzez studiowanie piśmiennictwa oraz przygotowanie pracy naukowej lub pogładowej.
- 5) Kursy specjalizacyjne zaliczane są przez kierownika kursu, a staże kierunkowe wraz z przygotowaniem studium przypadków i zaliczeniem kolokwium u opiekuna stażu. Zarówno studia przypadków, jak i pisemne kolokwia są przechowywane w jednostce akredytowanej.
- 6) Literatura obowiązkowa i zalecana jest podawana zgodnie z aktualnym stanem wiedzy i publikowana na stronie Centrum Medycznego Kształcenia Podyplomowego (CMKP).

- 7) Szkolenie specjalizacyjne jest prowadzone zgodnie z programem i kończy się egzaminem przeprowadzonym przez Centrum Egzaminów Medycznych (CEM), realizowanym w dwóch częściach: teoretycznej i praktycznej.
- 8) Wykaz literatury obowiązującej do egzaminu w części teoretycznej i praktycznej jest publikowany na stronie internetowej CEM.

II. CZAS TRWANIA SZKOLENIA SPECJALIZACYJNEGO

Szkolenie specjalizacyjne uzupełniające w dziedzinie psychoterapii uzależnień trwa 2 lata i obejmuje 7 modułów, w tym 9 kursów specjalizacyjnych oraz kurs specjalizacyjny jednolity. Szkolenie specjalizacyjne obejmuje 976 godzin szkolenia specjalizacyjnego zorganizowanego przez akredytowaną jednostkę szkolącą, w tym 496 godzin kursów specjalizacyjnych i 480 godzin staży kierunkowych oraz staż podstawowy wynoszący 2360 godzin wykonywania czynności zawodowych zgodnych z programem specjalizacji.

Plan kształcenia Moduły, kursy specjalizacyjne, staże kierunkowe	Liczba dni	Liczba godzin
MODUŁ I Podstawy wiedzy psychologicznej dla specjalisty psychoterapii uzależnień		
1. Kurs specjalizacyjny: „Psychologiczna diagnoza kliniczna w leczeniu uzależnień”	3	24
Łącznie czas trwania kształcenia w ramach modułu	3	24
MODUŁ II Psychoterapia osób uzależnionych i członków ich rodzin		
1. Kurs specjalizacyjny: „Wprowadzenie do psychoterapii”	3	24
2. Kurs specjalizacyjny: „Psychoterapia osób uzależnionych - diagnoza i proces psychoterapeutyczny”	13	104
3. Kurs specjalizacyjny: „Psychoterapia grupowa w pracy z osobami uzależnionymi”	9	72

Plan kształcenia	Liczba dni	Liczba godzin
Moduły, kursy specjalizacyjne, staże kierunkowe		
Łącznie czas trwania kształcenia w ramach modułu	25	200
MODUŁ III		
Rodzina z problemem uzależnienia - diagnoza i terapia		
1. Kurs specjalizacyjny: „Systemowe rozumienie funkcjonowania rodziny”	5	40
Łącznie czas trwania kształcenia w ramach modułu	5	40
MODUŁ IV		
Dzieci i młodzież w obliczu uzależnień - diagnoza i terapia		
1. Kurs specjalizacyjny: „Prawidłowości rozwoju u dzieci i młodzieży - czynniki ryzyka i czynniki ochronne zaburzeń używania substancji i kontroli impulsów oraz zachowań uzależniających”	2	16
2. Kurs specjalizacyjny: „Psychoterapia dzieci i młodzieży”	5	40
Łącznie czas trwania kształcenia w ramach modułu	7	56
MODUŁ V		
Staż kierunkowe		
1. Staż kierunkowy: „Diagnostyka i terapia zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania osób dorosłych”	15	120
2. Staż kierunkowy: „Diagnostyka i terapia zaburzeń psychicznych w okresie dzieciństwa i dorastania”	15	120
3. Staż kierunkowy: „Leczenie osób uzależnionych - diagnoza i programy terapeutyczne w medycznych placówkach leczenia uzależnień”	15	120
4. Staż kierunkowy: „Pomoc psychologiczna i psychoterapeutyczna dla osób	15	120

Program szkolenia specjalizacyjnego w dziedzinie psychoterapii uzależnień-
program uzupełniający

Plan kształcenia	Liczba dni	Liczba godzin
Moduły, kursy specjalizacyjne, staże kierunkowe		
doświadczających trudności w związku z uzależnieniem bliskich - diagnoza i metody pracy”		
Łącznie czas trwania kształcenia w ramach modułu	60	480
MODUŁ VI		
Trening szkoleniowy rozwoju zawodowego		
1. Kurs specjalizacyjny: „Trening grupowy - sesja otwarcia”	2	16
Łącznie czas trwania kształcenia w ramach modułu	2	16
MODUŁ VII		
Superwizja		
1. Kurs specjalizacyjny: „Superwizja procesu psychoterapeutycznego”	20	160
Łącznie czas trwania kształcenia w ramach modułu	20	160
Łącznie czas trwania kształcenia w ramach wszystkich modułów	122	976
Kurs specjalizacyjny jednolity:		
Prawo medyczne	2	16
Podstawowy staż specjalizacyjny	295	2360
Samokształcenie	25	200
Łącznie czas trwania kształcenia specjalizacyjnego	444	3552
Urlopy wypoczynkowe	52	416
Dni ustawowo wolne od pracy	26	208
Łącznie czas trwania szkolenia specjalizacyjnego	522	4176

III. SZCZEGÓŁOWY ZAKRES WIEDZY TEORETYCZNEJ I WYKAZ UMIEJĘTNOŚCI PRAKTYCZNYCH

A. Zakres wymaganej wiedzy teoretycznej będącej przedmiotem szkolenia specjalizacyjnego

Oczekuje się, że po ukończeniu szkolenia specjalizacyjnego, osoba realizująca specjalizację, wykaże się wiedzą w zakresie:

- 1) aspektów diagnozy medycznej i psychologicznej istotnych w kwalifikacji do wybranych form oddziaływania psychoterapeutycznego wobec osób uzależnionych i członków ich rodzin;
- 2) psychologicznych mechanizmów uzależnień i podstaw diagnozy psychologicznej;
- 3) założeń różnych modalności psychoterapeutycznych i celów psychoterapii indywidualnej i grupowej ze szczególnym uwzględnieniem czynników istotnych w procesie psychoterapii uzależnienia;
- 4) programów terapeutycznych realizowanych w leczeniu uzależnień;
- 5) znaczenia funkcjonowania systemu rodzinnego i członków rodziny w rozwoju oraz w procesie zdrowienia w kontekście uzależnienia;
- 6) uzależnienia u dzieci i młodzieży w kontekście rozwojowym;
- 7) podstawowych zagadnień prawnych w leczeniu uzależnień z uwzględnieniem działań wielospecjalistycznych wobec osób uzależnionych i ich rodzin;
- 8) pracy klinicznej w obszarze diagnozy i form leczenia dorosłych, dzieci i młodzieży z uzależnieniami oraz współwystępującymi zaburzeniami psychicznymi i zachowania w różnych placówkach leczenia psychiatrycznego i uzależnień;
- 9) warunków rozwoju kompetencji zawodowych specjalisty psychoterapii uzależnień oraz rozumienia znaczenia superwizji w procesie psychoterapii;
- 10) znaczenia współpracy interdyscyplinarnej w ukierunkowaniu procesu psychoterapii.

B. Wykaz wymaganych umiejętności praktycznych będących przedmiotem szkolenia specjalizacyjnego

Oczekuje się, że po ukończeniu szkolenia specjalizacyjnego, osoba realizująca specjalizację, wykaże się umiejętnościami w zakresie:

- 1) zastosowania wiedzy medycznej i psychologicznej w procesie diagnozy psychoterapeutycznej i kwalifikowania pacjentów do różnych form oddziaływania psychoterapeutycznego;
- 2) zastosowania wiedzy medycznej i psychologicznej w monitorowaniu przebiegu psychoterapii;
- 3) prowadzenia procesu psychoterapeutycznego indywidualnego i grupowego oraz integrowania różnych podejść psychoterapeutycznych w różnych typach placówek leczenia uzależnień z uwzględnieniem potrzeb i możliwości pacjenta;
- 4) przeprowadzenia rozmowy z rodziną i/lub bliskimi w kontekście oddziaływania mechanizmów systemowych wpływających na leczenie uzależnienia;
- 5) różnych form pomocy terapeutycznej rodzinie oraz członkom rodziny osoby uzależnionej i monitorowania jej efektów;
- 6) diagnozy psychoterapeutycznej w kontekście trudności rozwojowych dzieci i młodzieży oraz podjęcia pomocy terapeutycznej;
- 7) wykorzystania wiedzy prawnej w lecznictwie uzależnień w różnych sytuacjach leczenia osób uzależnionych i członków ich rodzin;
- 8) zastosowania wiedzy klinicznej i psychoterapeutycznej w podejmowaniu oddziaływań diagnostyczno-terapeutycznych w różnych grupach pacjentów leczonych w różnych typach placówek;
- 9) doboru metod oraz rozpoznawania i korzystania z własnych reakcji w procesie psychoterapeutycznym;
- 10) współpracy w zespole interdyscyplinarnym oraz korzystania z superwizji celem poszerzania swoich kompetencji w pracy psychoterapeuty zgodnie z etyką zawodową.

IV. MODUŁY SZKOLENIA SPECJALIZACYJNEGO ORAZ FORMY I METODY KSZTAŁCENIA STOSOWANE W RAMACH MODUŁÓW

MODUŁ I

Podstawy wiedzy psychologicznej dla specjalisty psychoterapii uzależnień

Moduł realizowany jest w formie 1 kursu specjalizacyjnego trwającego 24 godziny.

1. Kurs specjalizacyjny: „Psychologiczna diagnoza kliniczna w leczeniu uzależnień”

Zakres wiedzy teoretycznej:

oczekuje się, że po ukończeniu kursu osoba specjalizująca wykaże się wiedzą dotyczącą:

- 1) psychologii klinicznej jako dziedziny praktyki klinicznej – modeli diagnozy i ich funkcji w leczeniu uzależnień;
- 2) etapów postępowania diagnostycznego – celów, hipotez diagnostycznych, pytań badawczych, doboru metod i technik diagnostycznych, wnioskowania, opiniowania;
- 3) metody i techniki stosowanych w klinicznej diagnozie psychologicznej: obserwacji, wywiadu, narzędzi testowych;
- 4) przesiewowych narzędzi badających nasilenie objawów psychopatologicznych oraz funkcji poznawczych;
- 5) osobowości i jej zaburzeń w kontekście formy przystosowania oraz metod diagnozy struktury osobowości oraz procesów regulacyjnych, w tym motywacyjnych;
- 6) zaburzeń osobowości i ich znaczenia dla kształtowania relacji terapeutycznej;
- 7) znaczenia oceny zasobów psychologicznych oraz wybranych predyspozycji m.in. impulsywności, kontroli emocji, prężność w procesie zmiany zachowania;
- 8) badania funkcji poznawczych i znaczenia ich zaburzeń w kontekście ukierunkowania do różnych form leczenia, w tym psychoterapeutycznego;
- 9) przekazywania wyników diagnozy psychologicznej różnym odbiorcom m.in. psychoterapeutom, lekarzom, pacjentom, rodzicom i innym pracownikom instytucji.

Zakres umiejętności praktycznych:

oczekuje się, że w wyniku kształcenia osoba specjalizująca się nabędzie umiejętność:

- 1) samodzielnego sformułowania celu przeprowadzenia psychologicznej diagnozy klinicznej;
- 2) przeprowadzenia oceny objawów psychopatologicznych i funkcji poznawczych narzędziami przesiewowymi zgodnie ze swoimi kompetencjami zawodowymi;
- 3) wykorzystania wyniku diagnozy psychologicznej w ocenie potrzeb i możliwości pacjenta do ukierunkowania w leczeniu;

- 4) wykorzystania wyniku diagnozy psychologicznej osobowości i/lub diagnozy neuropsychologicznej dla prowadzenia procesu psychoterapii i/lub doboru innych adekwatnych form oddziaływań wobec pacjenta.

Czas trwania kursu: 3 dni (24 godz.).

Forma realizacji kursu: wykłady (8 godz.), warsztaty (16 godz.).

Forma zaliczenia kursu:

sprawdzian pisemny z zakresu wiedzy określonej programem kursu u kierownika naukowego kursu. Kierownik kursu zaświadcza, że osoba specjalizująca wykazała się znajomością wiedzy objętej programem kursu i wystawia ocenę. Kierownik specjalizacji potwierdza w elektronicznej karcie specjalizacji (EKS) zaliczenie kursu.

Kwalifikacje kadry dydaktycznej:

specjalista w dziedzinie psychologii klinicznej.

MODUŁ II

Psychoterapia osób uzależnionych i członków ich rodzin

Podejście integracyjne w psychoterapii osób uzależnionych obejmuje wspólne czynniki leczące we wszystkich nurtach psychoterapeutycznych. Proces leczenia zakłada rozumienie całościowego, biopsychospołecznego funkcjonowania osoby uzależnionej zgłaszającej się po pomoc w obszarze problemów zdrowia psychicznego. Leczenie przebiega w sposób procesualny, uwzględniając, zarówno zgłaszane problemy i ich etiologię, obraz kliniczny i rozwój zaburzeń, jak również możliwości i gotowość do zmiany.

Psychoterapia jest rozumiana jako „świadome i zamierzone zastosowanie metod klinicznych i interpersonalnych zabiegów, w celu towarzyszenia ludziom w modyfikacji ich zachowań, właściwości poznawczych, emocji i/lub innych osobistych charakterystyk na takie, które wydają się uczestnikom tego procesu pożądane” (za: Norcross, 1990, s.218).

Moduł realizowany jest w formie 3 kursów specjalizacyjnych trwających 200 godzin, w minimalnym okresie 10 miesięcy.

Cel modułu:

umożliwienie ugruntowania nabywanej wiedzy i umiejętności ćwiczonych w praktyce.

Zagadnienia w module:

- 1) założenia teoretyczne, cele i narzędzia psychoterapii w podstawowych podejściach psychoterapeutycznych i wykorzystanie ich w psychoterapii uzależnień;
- 2) wieloczynnikowy model wyjaśniający powstawanie zaburzeń zdrowia psychicznego u osób uzależnionych integrujący wiedzę z podstawowych podejść psychoterapeutycznych;
- 3) czynniki wspólne procesu psychoterapii potrzebne dla osiągnięcia pożądanej zmiany;
- 4) diagnoza dla potrzeb psychoterapii;
- 5) umiejętności prowadzenia psychoterapii indywidualnej i grupowej.

1. Kurs specjalizacyjny: „ Wprowadzenie do psychoterapii”

Zakres wiedzy teoretycznej:

oczekuje się, że po ukończeniu kursu osoba specjalizująca wykaże się wiedzą dotyczącą:

- 1) założeń teoretycznych wyjaśniających przyczyny występowania zaburzeń zdrowia psychicznego w psychodynamicznym, poznawczo-behawioralnym, humanistyczno-doświadczeniowym, systemowym i integracyjnym podejściu w psychoterapii;
- 2) celów i narzędzi psychoterapii stosowanych w powyższych podejściach psychoterapeutycznych;
- 3) czynników wspólnych/leczących w psychoterapii;
- 4) integracyjnego modelu zmian w procesie psychoterapii;
- 5) możliwości oraz ograniczenia wykorzystania wybranego podejścia psychoterapeutycznego w procesie leczenia osób uzależnionych oraz członków ich rodzin.

Zakres umiejętności praktycznych:

oczekuje się, że w wyniku kształcenia osoba specjalizująca się nabeździe umiejętność:

- 1) korzystania z wiedzy o podejściach psychoterapeutycznych do formułowania hipotez diagnostycznych i sposobach ich weryfikowania w procesach diagnostycznym i psychoterapeutycznym;

- 2) integrowania wiedzy teoretycznej z wymienionych powyżej podejść psychoterapeutycznych dla budowania spójnego modelu oddziaływań psychoterapeutycznych.

Czas trwania kursu: 3 dni (24 godz.).

Forma realizacji kursu: wykłady (10 godz.), warsztaty (14 godz.).

Forma zaliczenia kursu:

sprawdzian pisemny z zakresu wiedzy określonej programem kursu u kierownika naukowego kursu. Kierownik kursu zaświadcza, że osoba specjalizująca wykazała się znajomością wiedzy objętej programem kursu i wystawia ocenę. Kierownik specjalizacji potwierdza w elektronicznej karcie specjalizacji (EKS) zaliczenie kursu.

Kwalifikacje kadry dydaktycznej:

specjalista w dziedzinie: psychoterapii uzależnień lub osoba posiadająca certyfikat specjalisty psychoterapii uzależnień wydany przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych/Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii/Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom po ukończonym 4-letnim szkoleniu podyplomowym z psychoterapii i/lub z certyfikatem psychoterapeuty wydanym przez właściwe co do zakresu instytucje/towarzystwa naukowe.

2. Kurs specjalizacyjny: „Psychoterapia osób uzależnionych - diagnoza i proces psychoterapeutyczny”

Zakres wiedzy teoretycznej:

oczekuje się, że po ukończeniu kursu osoba specjalizująca wykaże się wiedzą dotyczącą:

- 1) teorii powstania uzależnienia w podejściach: psychodynamicznym, humanistyczno - doświadczeniowym, poznawczo - behawioralnym i systemowym w rozumieniu problemów pacjenta uzależnionego;
- 2) przyczyn zaburzenia, związanych z takimi właściwościami pacjenta jak m.in.: schematy poznawcze, wzorce i sposoby przeżywania oraz reagowania emocjonalnego, wzorce zachowania, rozbieżności między schematami, emocjami i zachowaniem;
- 3) określenia rodzajów zmian, jakie powinny nastąpić w procesie psychoterapii – dostosowanych do właściwości intrapsychicznych i interpersonalnych pacjenta;

- 4) wykorzystania wyników diagnozy medycznej i psychologicznej do diagnozy psychoterapeutycznej i jej terapeutycznych implikacji, m.in.: kwalifikowanie do odpowiednich form terapii, ustalania celów psychoterapii, zawierania kontraktu terapeutycznego, opracowywanie strategii psychoterapeutycznej;
- 5) rodzaju oddziaływań mających na celu osiągnięcie następujących etapów zmiany u pacjenta: angażowanie pacjenta, poszerzanie świadomości (wgląd), przygotowanie do zmiany, utrwalanie zmiany;
- 6) różnych możliwości pracy psychoterapeutycznej wokół przejawów uzależnienia (m.in. głodu substancji, upośledzonej zdolności kontroli, regulacji emocji, zniekształceń poznawczych) i konsekwencji uzależnienia;
- 7) zjawisk zachodzących w procesie psychoterapii i relacji terapeutycznej oraz ich znaczenia dla wzmocniania przymierza terapeutycznego i wprowadzania zmiany;
- 8) procesów i zjawisk w terapiach indywidualnych i grupowych;
- 9) ewaluacji procesu zmiany i skuteczności oddziaływań psychoterapeutycznych wobec różnych grup pacjentów uzależnionych;
- 10) prowadzenia oddziaływań psychoterapeutycznych w oddziałach: detoksykacyjnym/toksykologii, stacjonarnym i dziennym - krótkoterminowym, średnioterminowym, długoterminowym oraz ambulatorium.

Zakres umiejętności praktycznych:

oczekuje się, że w wyniku kształcenia osoba specjalizująca się nabeździe umiejętność:

- 1) uzyskiwania informacji o doświadczeniach życiowych pacjenta, wpływających na rozwój uzależnienia i sposobach reagowania na te doświadczenia;
- 2) formułowania hipotez diagnostycznych i ich weryfikowania;
- 3) formułowania opisu intrapsychicznych, interpersonalnych i behawioralnych właściwości pacjenta z problematyką uzależnienia;
- 4) przeprowadzenia diagnozy psychoterapeutycznej i tworzenia konceptualizacji w nurcie integracyjnym - indywidualizowane podejście i wyznaczanie celów psychoterapii;
- 5) wykorzystywania informacji z badania psychiatrycznego i psychologicznego klinicznego - współpracy w zespole interdyscyplinarnym;
- 6) kierowania do różnych form psychoterapii i/lub innej pomocy psychologicznej;

- 7) tworzenia sojuszu terapeutycznego w zakresie:
 - a) konstruowania kontraktu terapeutycznego i omawiania warunków współpracy, w tym ustalania settingu terapeutycznego,
 - b) formułowania opisu zmian i uzgadniania ich z pacjentem, jakie powinny być osiągnięte w procesie psychoterapii osoby uzależnionej na różnych etapach leczenia,
 - c) rozwijania świadomości funkcjonowania pacjenta oraz własnego w relacji terapeutycznej;
- 8) rozpoznawania i wzmacnianie motywacji pacjenta do podjęcia psychoterapii uzależnienia i wprowadzania zmian;
- 9) prowadzenia dialogu psychoterapeutycznego;
- 10) angażowania pacjenta we współpracę psychoterapeutyczną poprzez m.in.: zachowania empatyczne, postawę zrozumienia i akceptacji;
- 11) praktycznego zastosowania strategii i metod pracy terapeutycznej nad zatrzymaniem przejawów uzależnienia;
- 12) świadomego i adekwatnego stosowania interwencji psychoterapeutycznych (metod, technik z różnych podejść psychoterapeutycznych), z uwzględnieniem potrzeb pacjenta, jego gotowości do zmian, możliwości i ograniczeń, obrazu klinicznego itp.;
- 13) pomocy pacjentowi w poszerzaniu jego świadomości o siebie samym i o znaczeniu jego predyspozycji dla rozwoju uzależnienia w kontekście jego funkcjonowania w życiu, poprzez stosowanie technik m.in.: odzwierciedlanie, klaryfikacje, konfrontacje, interpretacje, pomoc w sytuacjach oporu, rozładowywanie przeżywanych uczuć związanych z urazowymi doświadczeniami życiowymi;
- 14) towarzyszenia pacjentowi w przygotowaniu do zmiany – pomoc w odróżnianiu doświadczeń przeszłości od zdarzeń doświadczanych w teraźniejszości, rozpoznawaniu funkcji używania substancji psychoaktywnych i uzależniających zachowań, poszukiwaniu alternatywnych wzorców reagowania emocjonalnego, w poszukiwaniu alternatywnych sposobów postrzegania aktualnych doświadczeń, w alternatywnych sposobach radzenia sobie w trudnych sytuacjach (m.in. treningi wyobrażeniowe, odgrywanie ról, treningi w realnych sytuacjach życiowych, zadania domowe);

- 15) towarzyszenia pacjentowi we wprowadzaniu zmian poprzez pomoc w:
 - a) wzmacnianiu umiejętności przewidywania i rozpoznawania konsekwencji własnych zachowań,
 - b) rozpoznawaniu i nazywaniu uczuć doświadczanych w różnych sytuacjach życiowych,
 - c) ocenie konsekwencji swojego zachowania dla uzyskania informacji potrzebnych do rozwijania nowych, prozdrowotnych zachowań;
- 16) prowadzenia procesu psychoterapii indywidualnej w różnych etapach oraz w różnych typach placówek leczenia uzależnień;
- 17) dostosowania strategii i metod pracy terapeutycznej do pacjentów leczonych w różnych typach placówek;
- 18) współpracy w zespołach interdyscyplinarnych w różnych etapach leczenia pacjenta;
- 19) wdrażania w praktykę psychoterapeutyczną zagadnień etycznych i prawnych.

Czas trwania kursu: 13 dni (104 godz.).

Forma realizacji kursu: wykłady (32 godz.), warsztaty (72 godz.).

Forma zaliczenia kursu:

- 1) przygotowanie opisu procesu psychoterapeutycznego pacjenta uzależnionego – prowadzonego przez osobę specjalizującą się w placówce leczenia uzależnień. Zaliczenie przez kierownika specjalizacji;
- 2) sprawdzian wiedzy objętej programem kursu u kierownika kursu.

Kwalifikacje kadry dydaktycznej:

specjalista w dziedzinie: psychoterapii uzależnień lub osoba posiadająca certyfikat specjalisty psychoterapii uzależnień wydany przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych/Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii/Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom, po ukończonym 4-letnim szkoleniu podyplomowym z psychoterapii i/lub certyfikatem psychoterapeuty wydanym przez właściwe co do zakresu instytucje/towarzystwa naukowe.

3. Kurs specjalizacyjny: „Psychoterapia grupowa w pracy z osobami uzależnionymi”

Zmiana wśród uczestników psychoterapii grupowej zachodzi w dwóch procesach, jeden dotyczy nawiązywania relacji, drugi jest związany z emocjonalnymi reakcjami w trakcie

interakcji między uczestnikami. Do zadań terapeuty grupowego należy uwzględnienie obu tych procesów i adekwatne kierowanie nimi z uwzględnieniem zarówno uczestnika jak i całości grupy. Wspólnym mianownikiem stosowanego w integracyjnym modelu grupowej psychoterapii jest koncentracja na procesie doświadczania.

Zakres wiedzy teoretycznej:

oczekuje się, że po ukończeniu kursu osoba specjalizująca wykaże się wiedzą dotyczącą:

- 1) teorii psychoterapii grupowej, wspólnych czynników leczących, uznanych podejść, możliwości oraz ograniczeń ich stosowania w terapii grupowej;
- 2) zastosowania w terapii grupowej w pracy z osobami uzależnionymi modelu integracyjnego czynników wspólnych, w zależności od celów i etapu rozwoju grupy;
- 3) roli, zadań i kompetencji terapeuty grupowego;
- 4) podstawowych założeń dotyczących faz rozwoju grupy i technik stosowanych w psychoterapii grupowej.

Wiedza szczegółowa dotycząca:

- 1) ogólnego modelu pracy grupowej, struktury grupy, rodzajów grup, podziału grup ze względu na cele terapeutyczne;
- 2) tworzenia grupy, rekrutacji, doboru do grupy, wskazań i przeciwwskazań do pracy grupowej pacjentów, zawierania sojuszu i kontraktu, dynamiki procesu grupowego, faz procesu grupowego, zjawisk antygrupowych, ról grupowych, rozpoczynania i kończenia procesu psychoterapii;
- 3) procesu zmiany jaki następuje w psychoterapii grupowej, tworzenia warunków bezpieczeństwa sprzyjających zmianie, wzmocnienia korektywnych doświadczeń;
- 4) etiologii zakłóceń funkcjonowania osób uzależnionych w grupie, w kontekście posttraumatycznych doświadczeń uczestników;
- 5) procesów zmiany emocjonalnej;
- 6) przenikających się procesów psychoterapii indywidualnej i grupowej w warunkach pracy ośrodka i poradni;
- 7) znajomości wyzwań etycznych w psychoterapii grupowej.

Zakres umiejętności praktycznych:

oczekuje się, że w wyniku kształcenia osoba specjalizująca się nabędzie umiejętność:

- 1) tworzenia grupy w zależności od celów terapeutycznych;
- 2) zdolności wykorzystywania różnych technik w celu budowania bezpieczeństwa w grupie (np. triady Rogersa, regulacji lęku);
- 3) kierowania procesem grupowym, rozpoznawania jego faz, interweniowania na poszczególnych etapach;
- 4) prowadzenia sesji grupowej;
- 5) rozpoznawanie mechanizmów obronnych uczestników w dynamice nawiązywania relacji w grupie i interweniowania w tych procesach;
- 6) zdolność do świadomego doboru metod i technik ze względu na problematykę pojawiającą się w trakcie pracy;
- 7) pracy z grupą jako całością i pracy indywidualnej z pacjentem na tle grupy;
- 8) rozwiązywania impasów, kryzysów i trudnych sytuacji w procesie grupowym;
- 9) interweniowania wobec pacjentów przejawiających trudne zachowania;
- 10) prowadzenia elementów psychoedukacji;
- 11) stosowania różnych sposobów regulacji emocji;
- 12) pracy z drugim terapeutą;
- 13) przepływu informacji w zespole terapeutycznym.

Czas trwania kursu: 9 dni (72 godz.).

Forma realizacji kursu: wykłady (8 godz.), warsztaty (64 godz.).

Forma zaliczenia kursu: zaliczenie przez prowadzącego na podstawie obecności a także:

- 1) prowadzenia w trakcie warsztatu krótkich grupowych sesji terapeutyczno – modelowych, w zależności od specyfiki grupy i problemów uczestników, poszerzających repertuar oddziaływań;
- 2) opisu diagnozy, mechanizmów obronnych oraz korektywnych doświadczeń na podstawie prowadzonych przez siebie grup;
- 3) pracy własnej między sesjami; przygotowanie opisu fragmentu pracy, struktury sesji, zastosowania technik pracy w konkretnych sytuacjach etc.

Kwalifikacje kadry dydaktycznej:

specjalista w dziedzinie psychoterapii uzależnień lub osoba posiadająca certyfikat specjalisty psychoterapii uzależnień wydany przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych/Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii/Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom, lub psychoterapeuta

posiadający kwalifikacje do prowadzenia grupowego procesu psychoterapeutycznego potwierdzone dyplomem/certyfikatem/zaświadczeniem wydanym przez właściwe co do zakresu instytucje/towarzystwa naukowe.

MODUŁ III

Rodzina z problemem uzależnienia - diagnoza i terapia

Moduł realizowany jest w formie 1 kursu specjalizacyjnego trwającego 40 godzin.

1. Kurs specjalizacyjny: „Systemowe rozumienie funkcjonowania rodziny”

Zakres wiedzy teoretycznej:

oczekuje się, że po ukończeniu kursu osoba specjalizująca wykaże się wiedzą dotyczącą:

- 1) znajomości podstawowej terminologii w terapii systemowej rodzin, definicji i właściwości systemu, mechanizmów regulujących, zasad i reguł rodzinnych;
- 2) podstaw rozwoju rodziny oraz cykli życia rodziny, w tym modeli funkcjonowania rodziny, zadań i strategii rodzinnych;
- 3) specyfiki problemów rodziny związanych z dziećmi i ich rozwojem, szczególnie w kontekście ról rodzinnych, parentyfikacji oraz zjawiska triangulacji;
- 4) diagnozy rodziny jako systemu, w szczególności wiedzy na temat budowania genogramu rodzinnego;
- 5) różnorodnych podejść w rozumieniu rodziny i terapii rodzin, z uwzględnieniem podejścia strukturalnego, strategicznego, komunikacyjnego, mediolańskiego (systemowego) oraz modeli: narracyjnego, psychoedukacyjnego, konstrukcjonistycznego;
- 6) wybranych metod i technik terapeutycznych stosowanych w terapii rodzin i par;
- 7) funkcjonowania rodziny z problemem uzależnienia zarówno w kontekście czynników zagrażających jak i chroniących;
- 8) zasad prowadzenia konsultacji rodzinnych, diagnozy funkcjonowania rodziny i motywowania rodziny z problemem uzależnienia do zmiany;
- 9) projektowania pomocy rodzinie z trudnościami w funkcjonowaniu;
- 10) znajomości krótkoterminowych modeli terapii par z osobą uzależnioną;
- 11) zasad podejmowania interwencji w przypadku występowania ostrego kryzysu;

- 12) rodzajów, mechanizmów i skutków przemocy (bezpośrednich i długotrwałych) oraz ich wpływu na proces terapii/zmiany;
- 13) zasad interwencji kryzysowej w sytuacji przemocy w rodzinie i współpracy z instytucjami powołanymi do przeciwdziałania przemocy.

Zakres umiejętności praktycznych:

oczekuje się, że w wyniku kształcenia osoba specjalizująca się nabeździe umiejętności:

- 1) diagnozowania funkcjonowania rodziny jako systemu z uwzględnieniem faz rozwojowych rodziny;
- 2) sporządzania genogramu rodzinnego;
- 3) oceny funkcjonowania rodziny z problemem uzależnienia w kontekście czynników zagrażających i chroniących;
- 4) przeprowadzania konsultacji rodzinnej z zachowaniem podstawowych zasad cechujących systemową terapię rodzin;
- 5) projektowania pomocy dla rodziny na podstawie przeprowadzonej diagnozy i konsultacji rodzinnej;
- 6) motywowania rodziny do zmiany w oparciu o zasoby;
- 7) konsultowania pary z zachowaniem adekwatnego przebiegu jej faz: przywitania, diagnozy problemowej, dookreślenia oczekiwań względem siebie, ale i terapeuty oraz propozycji rozwiązań;
- 8) krótkoterminowej pomocy dla pary skoncentrowanej na poprawie komunikacji i zbliżeniu wzajemnych oczekiwań, w razie potrzeby zmotywowaniu i przekierowaniu do terapii par czy terapii rodzinnej;
- 9) rozpoznawania i diagnozowania zjawiska przemocy, jej rodzajów i nasilenia;
- 10) korzystania z obowiązujących procedur i przepisów prawa w planowaniu i realizacji działań na rzecz zatrzymania przemocy w rodzinie z problemem uzależnień;
- 11) podejmowania adekwatnych interwencji mających na celu wspieranie sprawczości osób doświadczających przemocy w wychodzeniu z niej;
- 12) pracy korekcyjno-edukacyjnej i terapeutycznej z osobami uzależnionymi stosującymi przemoc wobec swoich bliskich.

Czas trwania kursu: 5 dni (40 godz.).

Forma realizacji kursu: wykłady (10 godz.), warsztaty (30 godz.).

Forma zaliczenia kursu:

sprawdzian pisemny z zakresu wiedzy określonej programem kursu u kierownika naukowego kursu. Kierownik kursu zaświadcza, że osoba specjalizująca wykazała się znajomością wiedzy objętej programem kursu i wystawia ocenę. Kierownik specjalizacji potwierdza w elektronicznej karcie specjalizacji (EKS) zaliczenie kursu.

Kwalifikacje kadry dydaktycznej:

specjalista w dziedzinie psychoterapii uzależnień lub osoba posiadająca certyfikat specjalisty psychoterapii uzależnień wydany przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych/Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii/Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom po ukończeniu szkolenia podyplomowego z systemowej terapii par i rodzin i/lub posiadająca certyfikat psychoterapeuty wydany przez właściwe co do zakresu instytucje/ towarzystwa naukowe.

MODUŁ IV

Dzieci i młodzież w obliczu uzależnień - diagnoza i terapia

Rozwój uzależnienia od substancji oraz zachowań u dzieci i młodzieży jest rozumiany jako przejaw lub efekt innych problemów rozwojowych, emocjonalnych, relacyjnych lub współwystępujących zaburzeń psychicznych i zachowania.

Moduł realizowany jest w formie 2 kursów specjalizacyjnych trwających 56 godzin.

1. Kurs specjalizacyjny: „Prawidłowości rozwoju u dzieci i młodzieży - czynniki ryzyka i czynniki ochronne zaburzeń używania substancji i kontroli impulsów oraz zachowań uzależniających”

Zakres wiedzy teoretycznej:

oczekuje się, że po ukończeniu kursu osoba specjalizująca wykaże się wiedzą dotyczącą:

- 1) znajomości etapów rozwojowych od niemowlęctwa do adolescencji z uwzględnieniem zagadnień dotyczących czynników sprzyjających prawidłowemu rozwojowi;
- 2) problemów rozwojowych na przestrzeni poszczególnych etapów rozwojowych w szerokim kontekście czynników biopsychospołecznych, z uwzględnieniem m.in. znaczenia doświadczenia swojego ciała, rozwoju psychoseksualnego

- i nadużyć seksualnych, dysmorfofobii, zaburzeń odżywiania, traumy różnego rodzaju i ich wpływu na używanie substancji;
- 3) współwystępowania zaburzeń używania substancji psychoaktywnych oraz zachowań uzależniających z innymi zaburzeniami psychicznymi i zachowania - ich rola w nasileniu problemów zdrowotnych, emocjonalnych i społecznych młodego pacjenta (por. moduł I);
 - 4) wpływu doświadczeń związanych z rozwojem dziecka w rodzinie z problemem uzależnień na jego zdrowie i funkcjonowanie psychospołeczne;
 - 5) zasad przeprowadzania diagnozy psychologicznej dzieci i młodzieży - celów, pytań badawczych, formułowania i sprawdzania hipotez diagnostycznych, doboru metod i technik diagnostycznych;
 - 6) zasad przeprowadzania wywiadu rodzinnego oraz nawiązywania współpracy z rodzicami lub opiekunami;
 - 7) organizacji oraz możliwości współpracy z placówkami opieki psychiatrycznej dla dzieci i młodzieży (m.in. oferty terapeutycznej w pierwszym, drugim i trzecim poziomie referencyjności).

Zakres umiejętności praktycznych:

oczekuje się, że w wyniku kształcenia osoba specjalizująca się nabeździe umiejętność:

- 1) rozpoznawania czynników istotnych w etiologii i obrazie klinicznym zaburzeń psychicznych wieku rozwojowego w kontekście używania substancji psychoaktywnych oraz zachowań uzależnieniowych dla młodego człowieka;
- 2) identyfikowanie czynników ryzyka i ochronnych oraz zasobów jednostkowych, rodzinnych i społecznych;
- 3) formułowania i sprawdzania hipotez diagnostycznych, zarówno w aspekcie indywidualnym, jak i rodzinnym zgodnie z wykształceniem bazowym;
- 4) w oparciu o diagnozę wskazania kierunku dalszego postępowania terapeutycznego z uwzględnieniem indywidualnych potrzeb pacjenta w kontekście rodzinnym i środowiskowym;
- 5) nawiązywania kontaktu i budowania sojuszu terapeutycznego z dzieckiem lub adolescentem oraz jego rodziną;
- 6) planowanie interwencji terapeutycznych w zależności od problemów pacjenta wieku rozwojowego;

- 7) współpracy specjalisty psychoterapii uzależnień w zespole interdyscyplinarnym (m.in. ze specjalistą psychiatrii dzieci i młodzieży, specjalistą psychologii klinicznej) oraz ze specjalistami z innych podmiotów leczniczych, instytucji opiekuńczych i/lub edukacyjnych itd.

Czas trwania kursu: 2 dni (16 godz.).

Forma realizacji kursu: wykłady (10 godz.), warsztaty (6 godz.).

Forma zaliczenia kursu:

sprawdzian pisemny z zakresu wiedzy określonej programem kursu u kierownika naukowego kursu. Kierownik kursu zaświadcza, że osoba specjalizująca wykazała się znajomością wiedzy objętej programem kursu i wystawia ocenę. Kierownik specjalizacji potwierdza w elektronicznej karcie specjalizacji (EKS) zaliczenie kursu.

Kwalifikacje kadry dydaktycznej:

specjalista w dziedzinie psychologii klinicznej/psychoterapii dzieci i młodzieży.

2. Kurs specjalizacyjny: „Psychoterapia dzieci i młodzieży”

Zakres wiedzy teoretycznej:

oczekuje się, że po ukończeniu kursu osoba specjalizująca wykaże się wiedzą dotyczącą:

- 1) zasad diagnozy psychoterapeutycznej w obszarze uzależnień uwzględniającej wiedzę na temat całościowego funkcjonowania młodego pacjenta;
- 2) zasad interpretacji badań psychologicznych i wykorzystywania jego wniosków do planowania terapii;
- 3) zasad przeprowadzenia konsultacji diagnostycznej z rodzicami lub opiekunami młodego pacjenta;
- 4) zasad poprowadzenia wstępnej konsultacji rodzinnej, o charakterze diagnostyczno-motywacyjnym;
- 5) kwalifikowania lub kierowania do odpowiednich form leczenia (ambulatorium, oddziały dzienne, ośrodki stacjonarne leczenia uzależnień dla dzieci i młodzieży, ośrodki pomocy psychiatrycznej dla dzieci i młodzieży itd.);
- 6) zasad interweniowania w sytuacjach kryzysowych (np. zagrożenia suicydalnego, zachowań autodestrukcyjnych i ryzykownych);
- 7) wykorzystania informacji z sesji konsultacyjnych indywidualnych i rodzinnych w wyborze najbardziej optymalnego sposobu leczenia;

- 8) specyfiki prowadzenia psychoterapii indywidualnej, grupowej i rodzinnej;
- 9) motywowania rodziców lub opiekunów do podjęcia terapii lub sesji wsparcia rodzicielskiego;
- 10) współpracy w zespole interdyscyplinarnym;
- 11) rozumienia specyfiki pracy z adolescentem z uwzględnieniem możliwości i ograniczeń;
- 12) zastosowania zasad etycznych i prawnych pracy w pracy psychoterapeutycznej z dziećmi i młodzieżą.

Zakres umiejętności praktycznych:

oczekuje się, że w wyniku kształcenia osoba specjalizująca się nabeździe umiejętność:

- 1) ustalenia problemów pacjenta ich uwarunkowań oraz celów psychoterapii;
- 2) nawiązania relacji z młodym pacjentem i ustalenia granic w relacji;
- 3) pracy konsultacyjnej z młodym pacjentem, któremu towarzyszy rodzic;
- 4) rozmawiania z rodzicami m.in. kontenerowania ich emocji i postaw, nieobwiniania oraz nieeskalowania lęku i/lub wrogości, niepodważania ich autorytetu w obecności młodego pacjenta;
- 5) budowania przymierza terapeutycznego z młodym pacjentem, wzmacniania poczucia bezpieczeństwa i zaufania;
- 6) ustalania kontraktu terapeutycznego, opracowywania celów oddziaływań terapeutycznych oraz kierunków w pracy z młodym pacjentem;
- 7) pracy nad motywacją pacjenta i utrzymaniem go w procesie terapii;
- 8) pracy nad zaprzestaniem używania substancji psychoaktywnych lub zachowań uzależniających;
- 9) pracy nad alternatywnymi sposobami radzenia sobie z uczuciami i emocjami sprzyjającymi wycofywaniu się z ryzykownych zachowań;
- 10) prowadzenia terapii indywidualnej i grupowej z młodymi pacjentami z problematyką uzależnień lub pochodzącymi z rodzin z problemem uzależnień oraz rozumienia procesu terapeutycznego;
- 11) pracy z nastolatkami, którzy dokonują samouszkodzeń;
- 12) interwencji w sytuacji przemocy i nadużyć;
- 13) prowadzenia warsztatów i treningów grupowych umiejętności społecznych;
- 14) pracy motywacyjnej i terapeutycznej z rodzicami lub opiekunami - włączanie ich do terapii, poprzez sesje indywidualne i/lub grupowe;

- 15) współpracy ze środowiskiem pacjenta: kuratorzy, pedagodzy, inni psychologowie;
- 16) rozumienia roli przymierza terapeutycznego w terapii rodzinnej jako metody wspomagającej leczenie młodego pacjenta i pomoc jego rodzinie;
- 17) rozumienia procesu terapeutycznego i stosowanych interwencji terapeutycznych;
- 18) oceny realizacji celów, zaistniałych trudności i modyfikacji kierunków i/lub sposobów oddziaływań psychoterapeutycznych.

Czas trwania kursu: 5 dni (40 godz.).

Forma realizacji kursu: wykłady (16 godz.), warsztaty (24 godz.).

Forma zaliczenia kursu:

sprawdzian pisemny z zakresu wiedzy określonej programem kursu u kierownika naukowego kursu. Kierownik kursu zaświadcza, że osoba specjalizująca wykazała się znajomością wiedzy objętej programem kursu i wystawia ocenę. Kierownik specjalizacji potwierdza w elektronicznej karcie specjalizacji (EKS) zaliczenie kursu.

Kwalifikacje kadry dydaktycznej:

specjalista w dziedzinie psychoterapii dzieci i młodzieży/psychoterapii uzależnień lub osoba posiadająca certyfikat specjalisty psychoterapii uzależnień wydany przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych/Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii/Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom, po ukończeniu 4-letniego szkolenia podyplomowego z psychoterapii i/lub posiadający certyfikat psychoterapeuty wydany przez właściwe co do zakresu instytucje/towarzystwa naukowe.

MODUŁ V

Staże kierunkowe

Moduł realizowany jest w formie 4 staży kierunkowych trwających 480 godzin.

1. Staż kierunkowy: „Diagnostyka i terapia zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania osób dorosłych”

Cel stażu:

w trakcie stażu osoba odbywająca szkolenie specjalizacyjne uczestniczy w podstawowych czynnościach diagnostycznych, edukacyjnych i terapeutycznych wykonywanych w oddziale lub klinice psychiatrycznej jako członek zespołu.

Ugruntowuje wiedzę dotyczącą chorób i zaburzeń psychicznych w szczególności w kontekście ich współwystępowania z uzależnieniami. Nabywa umiejętności praktyczne w zakresie obserwacji i przeprowadzania oceny klinicznej pacjentów, planowania leczenia ze szczególnym uwzględnieniem kontekstu używania substancji psychoaktywnych, uzależnień i zachowań uzależnieniowych.

W trakcie stażu przygotowuje opis przypadku, będący jednym z warunków zaliczenia stażu.

Zakres umiejętności praktycznych:

w czasie stażu osoba specjalizująca się nabeździe umiejętność:

- 1) definiowania, rozpoznawania i różnicowania objawów zaburzeń i chorób psychicznych (np. zaburzeń nerwicowych, zaburzeń osobowości i zachowania, zaburzeń afektywnych, zaburzeń i dysfunkcji seksualnych oraz zaburzeń psychotycznych i otępień) ze szczególnym uwzględnieniem wpływu używania substancji psychoaktywnych i zachowań uzależnieniowych na przebieg schorzenia podstawowego;
- 2) wskazania adekwatnych metod postępowania diagnostycznego i terapeutycznego u pacjentów z chorobami i zaburzeniami psychicznymi z uwzględnieniem indywidualnych potrzeb chorego, kontekstu rodzinnego oraz wiedzy o wskazaniach do farmakoterapii i podstawowym działaniu najczęściej stosowanych leków;
- 3) budowania relacji w zespole terapeutycznym, komunikowania w oparciu o wiedzę i szacunek dla innych grup zawodowych oraz przekazywania informacji dotyczących chorego członkom zespołu terapeutycznego.

Czas trwania stażu: 15 dni (120 godz.).

Staż może być rozłożony w czasie, ale nie powinien trwać dłużej niż 3 miesiące.

Przewidywany czas realizacji stażu musi być zapisany w harmonogramie.

Miejsce stażu: staż w oddziale ogólnopsychiatrycznym/oddziałach psychiatrycznych centrum zdrowia psychicznego.

Forma zaliczenia stażu:

- 1) kolokwium z zakresu wiedzy teoretycznej;
- 2) sprawdzian umiejętności praktycznych objętych programem stażu kierunkowego u opiekuna stażu.

Na zakończenie stażu osoba odbywająca szkolenie specjalizacyjne przedstawia opiekunowi stażu opis przypadku. Opiekun stażu zaświadcza, że osoba specjalizująca się nabyła w trakcie stażu umiejętności w zakresie przewidzianym w programie stażu i wystawia ocenę.

Kierownik specjalizacji potwierdza w elektronicznej karcie specjalizacji (EKS) zaliczenie stażu kierunkowego.

2. Staż kierunkowy: „Diagnostyka i terapia zaburzeń psychicznych w okresie dzieciństwa i dorostania”

Cel stażu:

w toku stażu osoba odbywająca szkolenie specjalizacyjne uczestniczy w podstawowych czynnościach diagnostycznych, edukacyjnych i terapeutycznych jako członek zespołu. Ugruntowuje wiedzę dotyczącą zaburzeń i chorób psychicznych, zaburzeń rozwoju, emocjonalnych i behawioralnych w szczególności osób w wieku rozwojowym. Nabywa umiejętności praktyczne w przeprowadzaniu oceny klinicznej w/w zaburzeń i planowaniu leczenia ze szczególnym uwzględnieniem kontekstu używania substancji psychoaktywnych i uzależnień i ich wpływu na osoby w wieku rozwojowym. W trakcie stażu przygotowuje opis przypadku, będący jednym z warunków zaliczenia stażu.

Zakres umiejętności praktycznych:

w czasie stażu osoba specjalizująca się nabeździe umiejętność:

- 1) definiowania, rozpoznawania i różnicowania objawów zaburzeń i chorób psychicznych, zaburzeń rozwoju, emocjonalnych i behawioralnych wieku rozwojowego ze szczególnym uwzględnieniem wpływu używania substancji psychoaktywnych i zachowań uzależnieniowych;
- 2) wskazania adekwatnych metod postępowania diagnostycznego i terapeutycznego z uwzględnieniem indywidualnych potrzeb osoby, kontekstu rodzinnego oraz wiedzy o wskazaniach do farmakoterapii i podstawowym działaniu najczęściej stosowanych leków;
- 3) budowania relacji w zespole terapeutycznym, komunikowania w oparciu o wiedzę i szacunek dla innych grup zawodowych oraz przekazywania informacji dotyczących chorego członkom zespołu terapeutycznego.

Czas trwania stażu: 15 dni (120 godz.).

Staż może być rozłożony w czasie, ale nie powinien trwać dłużej niż 3 miesiące.

Przewidywany czas realizacji stażu musi być zapisany w harmonogramie.

Miejsce stażu: oddział stacjonarny/dzienny/ambulatorium dla dzieci i młodzieży z uzależnieniem lub oddział stacjonarny/dzienny/ambulatorium dla dzieci i młodzieży/centrum opieki środowiskowej dla dzieci i młodzieży.

Forma zaliczenia stażu:

- 1) kolokwium z zakresu wiedzy teoretycznej;
- 2) sprawdzian umiejętności praktycznych objętych programem stażu kierunkowego u opiekuna stażu.

Na zakończenie stażu osoba odbywająca szkolenie specjalizacyjne przedstawia opiekunowi stażu opis przypadku. Opiekun stażu zaświadcza, że osoba specjalizująca się nabyła w trakcie stażu umiejętności w zakresie przewidzianym w programie stażu i wystawia ocenę.

Kierownik specjalizacji potwierdza w elektronicznej karcie specjalizacji (EKS) zaliczenie stażu kierunkowego.

3. Staż kierunkowy: „Leczenie osób uzależnionych - diagnoza i programy terapeutyczne w medycznych placówkach leczenia uzależnień”

UWAGA: zaleca się, aby osoba pracująca w stacjonalnych placówkach leczenia uzależnień zrealizowała staż w oddziale dziennym leczenia osób uzależnionych lub ambulatorium dla osób uzależnionych, natomiast osoba pracująca w oddziale dziennym leczenia osób uzależnionych lub ambulatorium dla osób uzależnionych zrealizowała staż w stacjonalnej placówce leczenia uzależnień.

Cel stażu:

w czasie stażu osoba specjalizująca się uczestniczy w podstawowych czynnościach diagnostycznych i terapeutycznych wykonywanych w ramach programu leczenia osób uzależnionych jako członek zespołu.

Osoba specjalizująca się w trakcie stażu poszerza zakres wiedzy teoretycznej oraz nabywa umiejętności praktyczne dotyczące profesjonalnych metod pracy diagnostycznej i psychoterapeutycznej w kontakcie z osobami uzależnionymi ze szczególnym uwzględnieniem praktycznych aspektów budowania relacji terapeutycznej

i projektowania oddziaływań terapeutycznych dostosowanych do indywidualnej sytuacji życiowej pacjenta z uwzględnieniem jego trudności, ale także zasobów.

W trakcie stażu przygotowuje opis przypadku, będący jednym z warunków zaliczenia stażu.

Zakres umiejętności praktycznych:

w czasie stażu osoba specjalizująca się nabeździe umiejętność:

- 1) nawiązywania kontaktu z pacjentem, prowadzenia procesu diagnostycznego mającego na celu określenie sytuacji życiowej osoby zgłaszającej się do placówki z uwzględnieniem stanu zdrowia w tym ryzyka samobójczego, trudności i zasobów oraz kontekstu np.: rodzinnego, socjalnego, zdrowotnego;
- 2) formułowania wskazań i wyboru adekwatnego rodzaju oddziaływań psychologicznych czy medycznych dostosowanych do specyfiki sytuacji życiowej osoby doświadczającej trudności w związku z uzależnieniem/ zachowaniami uzależnieniowymi;
- 3) prowadzenia adekwatnego rodzaju oddziaływań psychologicznych w tym edukacyjnych i terapeutycznych dostosowanych do specyfiki sytuacji życiowej osoby doświadczającej trudności w związku z uzależnieniem/ zachowaniami uzależnieniowymi;
- 4) prowadzenia krótkich interwencji motywujących i oddziaływań mikroedukacyjnych ułatwiających pacjentowi rozpoznanie konsekwencji spożywania substancji psychoaktywnych;
- 5) budowania w pacjencie motywacji do podjęcia dalszego leczenia i rehabilitacji;
- 6) budowania relacji w zespole terapeutycznym, komunikowania w oparciu o wiedzę i szacunek dla innych grup zawodowych oraz przekazywania informacji dotyczących chorego członkom zespołu terapeutycznego.

Czas trwania stażu: 15 dni (120 godz.).

Staż może być rozłożony w czasie, ale nie powinien trwać dłużej niż 3 miesiące.

Przewidywany czas realizacji stażu musi być zapisany w harmonogramie.

Miejsce stażu: całodobowy oddział terapii uzależnienia od alkoholu/całodobowy oddział leczenia uzależnień lub oddział dzienny leczenia osób uzależnionych/ambulatorium dla osób uzależnionych.

Forma zaliczenia stażu:

- 1) kolokwium z zakresu wiedzy teoretycznej;

- 2) sprawdzian umiejętności praktycznych objętych programem stażu kierunkowego u opiekuna stażu.

Na zakończenie stażu osoba odbywająca szkolenie specjalizacyjne przedstawia opiekunowi stażu opis przypadku. Opiekun stażu zaświadcza, że osoba specjalizująca się nabyła w trakcie stażu umiejętności w zakresie przewidzianym w programie stażu i wystawia ocenę.

Kierownik specjalizacji potwierdza w elektronicznej karcie specjalizacji (EKS) zaliczenie stażu kierunkowego.

4. Staż kierunkowy: „Pomoc psychologiczna i psychoterapeutyczna dla osób doświadczających trudności w związku z uzależnieniem bliskich - diagnoza i metody pracy”

Cel stażu:

w czasie stażu osoba odbywająca szkolenie specjalizacyjne uczestniczy w podstawowych czynnościach diagnostycznych i terapeutycznych wykonywanych w placówce ambulatoryjnej oferującej programy dla rodzin osób uzależnionych. Pogłębia zakres wiedzy teoretycznej oraz nabywa umiejętności praktyczne dotyczące profesjonalnych metod pracy z rodzinami osób uzależnionych w opiece ambulatoryjnej. W trakcie stażu przygotowuje opis przypadku osoby doświadczającej trudności w związku z uzależnieniem bliskiej osoby, będący jednym z warunków zaliczenia stażu.

Zakres umiejętności praktycznych:

w czasie stażu osoba specjalizująca się nabędzie umiejętność:

- 1) prowadzenia procesu diagnostycznego mającego na celu określenie sytuacji życiowej osoby zgłaszającej się do placówki z uwzględnieniem oceny stanu zdrowia w tym ryzyka samobójczego, trudności i zasobów oraz kontekstu rodzinnego;
- 2) formułowania wskazań i wyboru adekwatnego rodzaju oddziaływań psychologicznych czy medycznych dostosowanych do specyfiki sytuacji życiowej osoby doświadczającej trudności w związku z uzależnieniem bliskiej osoby;
- 3) prowadzenia adekwatnego rodzaju oddziaływań psychologicznych w tym edukacyjnych i terapeutycznych dostosowanych do specyfiki sytuacji życiowej osoby doświadczającej trudności w związku z uzależnieniem bliskiej osoby;

- 4) budowania relacji w zespole terapeutycznym, komunikowania w oparciu o wiedzę i szacunek dla innych grup zawodowych oraz przekazywania informacji dotyczących chorego członkom zespołu terapeutycznego.

Czas trwania stażu: 15 dni (120 godz.).

Staż może być rozłożony w czasie, ale nie powinien trwać dłużej niż 3 miesiące.

Przewidywany czas realizacji stażu musi być zapisany w harmonogramie.

Miejsce stażu: poradnia oferująca pomoc dla członków rodzin osób uzależnionych.

Forma zaliczenia stażu:

- 1) kolokwium z zakresu wiedzy teoretycznej;
- 2) sprawdzian umiejętności praktycznych objętych programem stażu kierunkowego u opiekuna stażu.

Na zakończenie stażu osoba odbywająca szkolenie specjalizacyjne przedstawia opiekunowi stażu opis przypadku. Opiekun stażu zaświadcza, że osoba specjalizująca się nabyła w trakcie stażu umiejętności w zakresie przewidzianym w programie stażu i wystawia ocenę.

Kierownik specjalizacji potwierdza w elektronicznej karcie specjalizacji (EKS) zaliczenie stażu kierunkowego.

MODUŁ VI

Trening szkoleniowy rozwoju zawodowego

Moduł realizowany jest w formie 1 kursu specjalizacyjnego trwającego 16 godzin.

Procesowi rozwoju zawodowego osób przygotowujących się do udzielania pomocy psychologicznej i prowadzenia psychoterapii z osobami uzależnionymi i ich rodzinami sprzyja zintegrowaniu dostarczonej wiedzy z własnym doświadczeniem oraz ugruntowanie umiejętności psychoterapeutycznych.

Sesja otwarcia jest grupowym doświadczeniem o charakterze interpersonalnym, którego celem jest budowanie poczucia bezpieczeństwa uczestników sprzyjające współpracy i integracji wokół celów procesu szkolenia.

1. Kurs specjalizacyjny: „Trening grupowy – sesja otwarcia”

Zakres wiedzy teoretycznej:

oczekuje się, że po ukończeniu kursu osoba specjalizująca wykaże się wiedzą dotyczącą:

- 1) tworzenia warunków bezpieczeństwa dla budowania współpracy w grupie;

Zakres umiejętności praktycznych:

oczekuje się, że w wyniku kształcenia osoba specjalizująca się nabeździe umiejętność:

- 1) wykorzystania w praktyce rozpoznanych podczas treningu doświadczeń sprzyjających współpracy i integracji wokół celów procesu szkolenia

Czas trwania kursu: 2 dni (16 godz.).

Forma realizacji kursu: warsztaty (16 godz.) stacjonarnie.

Forma zaliczenia kursu:

udział we wszystkich zajęciach treningowych i ich zaliczenie przez prowadzącego.

Kierownik kursu zaświadcza, że osoba specjalizująca wykazała się znajomością wiedzy objętej programem kursu i wystawia ocenę. Kierownik specjalizacji potwierdza w elektronicznej karcie specjalizacji (EKS) zaliczenie kursu.

Kwalifikacje kadry dydaktycznej:

specjalista w dziedzinie psychoterapii uzależnień lub osoba posiadająca certyfikat specjalisty psychoterapii uzależnień wydany przez Państwową Agencję

Rozwiązywania Problemów Alkoholowych/Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii/Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom, lub

psychoterapeuta/trener posiadający kompetencje do prowadzenia grupowego procesu psychoterapeutycznego potwierdzone certyfikatem/dyplomem/zaświadczeniem wydanym przez właściwe co do zakresu instytucje/towarzystwa.

MODUŁ VII

Superwizja

Moduł realizowany jest w formie 1 kursu specjalizacyjnego trwającego 160 godzin.

1. Kurs specjalizacyjny: „Superwizja procesu psychoterapeutycznego”

Zakres wiedzy teoretycznej:

oczekuje się, że po ukończeniu kursu osoba specjalizująca wykaże się wiedzą dotyczącą:

- 1) roli superwizji w procesie kształcenia;
- 2) rozpoznawania możliwości i korzyści pracy pod superwizją indywidualną oraz grupową w aspekcie różnorodnych podejść, a w tym w nurcie integracyjnym;

- 3) rozumienia znaczenia superwizji zarówno w procesie uczenia, jak i w dalszej pracy z pacjentami indywidualnie i w grupie oraz we współpracy w zespołach;
- 4) wartości superwizji jako stałego i koniecznego elementu funkcjonowania w zawodzie specjalisty psychoterapii uzależnień;
- 5) znajomości zasad etycznych i zakresu odpowiedzialności w zawodzie specjalisty psychoterapii uzależnień, a w tym znaczenia tajemnicy zawodowej, a także praw i obowiązków terapeuty, pacjenta i instytucji w wykonywanej pracy psychoterapeutycznej;
- 6) zawierania przymierza terapeutycznego oraz budowania stałej i stabilnej relacji terapeutycznej z pacjentem indywidualnym i grupą, opartej o zaufanie i więź;
- 7) znaczenia stawiania diagnozy klinicznej w trakcie prowadzonej psychoterapii i weryfikowania jej w procesie superwizji;
- 8) rozumienia znaczenia korzystania z wiedzy na temat etiologii zakłóceń funkcjonowania osób uzależnionych, ich bliskich i rodzin w procesie analizowania pod superwizją procesu ich psychoterapii;
- 9) znaczenia budowania konceptualizacji pacjenta i wynikających z tego implikacji do zastosowanych strategii pracy terapeutycznej;
- 10) zjawisk w relacji terapeutycznej m.in. przeniesieniowych, oporu;
- 11) zasad tworzenia i weryfikowania hipotez terapeutycznych, rozumienia znaczenia czynników leczących;
- 12) doboru metod i technik pracy z pacjentami z rozpoznaniem uzależnień oraz ich bliskimi i rodzinami;
- 13) refleksowania w trakcie superwizji różnych zjawisk na poszczególnych etapach procesu terapii indywidualnej i grupowej od wstępnej diagnozy aż po zakończenie terapii.

Zakres umiejętności praktycznych:

oczekuje się, że w wyniku kształcenia osoba specjalizująca się nabeździe umiejętność:

- 1) samodzielnego zapewniania sobie możliwości superwizji i regularnego z niej korzystania;
- 2) korzystania z wiedzy i umiejętności superwizora, a także grupy superwizyjnej;
- 3) rozpoznawania potrzeby i sięgania po superwizję w sytuacjach nagłych, w tym: wypalenia zawodowego czy w obliczu własnych kryzysów;

- 4) rozumienia zjawisk w procesie psychoterapii i w relacji terapeutycznej zarówno indywidualnej i z grupą i pomiędzy jej uczestnikami;
- 5) świadomego doboru metod i technik pracy ze względu na problematykę pacjentów oraz własne możliwości i ograniczenia;
- 6) poszukiwania i uzyskiwania odpowiedzi na dylematy etyczne w pracy z pacjentami i współpracy z innymi psychoterapeutami oraz instytucjami;
- 7) rozumienia zakresu kompetencji i roli zawodowej oraz podejmowania odpowiedzialności z nich wynikającej;
- 8) korzystania z oparcia i poszerzania swoich doświadczeń we współpracy z innymi profesjonalistami w swoim miejscu pracy i na zewnątrz;
- 9) określenia podstaw swojego indywidualnego stylu funkcjonowania w roli specjalisty psychoterapii uzależnień z perspektywy potrzeb własnego rozwoju w roli zawodowej;
- 10) troszczenia się o samokształcenie i poszerzanie swoich kompetencji zgodnie z najnowszą wiedzą w dziedzinie psychoterapii uzależnień;
- 11) dzielenia się swoją wiedzą i umiejętnościami z innymi psychoterapeutami uzależnień.

Czas trwania kursu: 20 dni (160 godz.).

Formy realizacji kursu: warsztaty/superwizje (20 dni po 8 godz. łącznie 160 godz.). Zajęcia warsztatowe/superwizje realizowane są w grupach nie przekraczających 10 osób specjalizujących się. Zaleca się w toku specjalizacji umożliwienie długoterminowego procesu formowania umiejętności i osobistego stylu pracy w stałej relacji z 1-2 superwizorami.

Forma zaliczenia kursu:

- 1) zaliczenie przez superwizora/superwizorów prowadzących, którego warunkiem jest omówienie pod superwizją:
 - a) diagnozy dla potrzeb psychoterapii,
 - b) kwalifikowania do psychoterapii oraz jej procesu na różnych etapach,
 - c) zrealizowanie superwizji pacjentów z różnymi diagnozami klinicznymi, a w szczególności pacjentów z uzależnieniami od substancji (alkoholu i innych środków psychoaktywnych), behawioralnymi, z zachowaniami uzależniającymi, a także jw. w odniesieniu do bliskich i członków rodzin,

- d) superwizja przynajmniej jednego pacjenta w perspektywie dłuższego procesu jego indywidualnego procesu,
- e) superwizja procesu grupowego;
- 2) rekomendacja superwizora obejmująca ocenę umiejętności specjalisty psychoterapii uzależnień;
- 3) zaliczenie studium przypadku osoby uzależnionej prowadzonej w co najmniej 6-miesięcznym procesie psychoterapeutycznym oraz studium przypadku członka rodziny lub rodziny osoby uzależnionej prowadzonej w co najmniej 6-miesięcznym procesie psychoterapeutycznym;
- 4) kierownik specjalizacji potwierdza w elektronicznej karcie specjalizacji (EKS) zaliczenie kursu.

Kwalifikacje kadry dydaktycznej:

superwizor psychoterapii uzależnień – specjalista w dziedzinie psychoterapii uzależnień lub specjalista psychoterapii uzależnień posiadający certyfikat psychoterapeuty lub ukończone szkolenie psychoterapeutyczne lub specjalizację z dziedziny psychoterapii dzieci i młodzieży, wpisany na listę superwizorów w Krajowym Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom.

Kurs jednolity

Kurs specjalizacyjny: „Prawo medyczne”

Cel kursu:

oczekuje się, że osoba realizująca szkolenie specjalizacyjne po ukończeniu kursu wykaże się znajomością podstawowych przepisów prawa w zakresie wykonywania zawodu w dziedzinach mających zastosowanie w ochronie zdrowia oraz odpowiedzialności.

Zakres wymaganej wiedzy:

- 1) zasady sprawowania opieki zdrowotnej w świetle Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej;
- 2) zasady wykonywania działalności leczniczej:
 - a) świadczenia zdrowotne,
 - b) podmioty lecznicze – rejestracja, zasady działania, szpitale kliniczne, nadzór,
 - c) nadzór specjalistyczny i kontrole;

- 3) zasady wykonywania zawodu w dziedzinach mających zastosowanie w ochronie zdrowia:
 - a) definicja zawodu mającego zastosowanie w ochronie zdrowia,
 - b) prawo wykonywania zawodu,
 - c) uprawnienia i obowiązki zawodowe,
 - d) kwalifikacje zawodowe,
 - e) eksperyment medyczny,
 - f) zasady prowadzenia badań klinicznych,
 - g) dokumentacja medyczna,
 - h) prawa pacjenta a powinności pracownika ochrony zdrowia;
- 4) zasady powszechnego ubezpieczenia zdrowotnego:
 - a) prawa i obowiązki osoby ubezpieczonej i lekarza ubezpieczenia zdrowotnego,
 - b) organizacja udzielania i zakres świadczeń z tytułu ubezpieczenia zdrowotnego,
 - c) dokumentacja związana z udzielaniem świadczeń z tytułu ubezpieczenia;
- 5) zasady działania samorządów zawodowych w ochronie zdrowia:
 - a) zadania samorządów w ochronie zdrowia,
 - b) prawa i obowiązki członków samorządów w ochronie zdrowia,
 - c) odpowiedzialność zawodowa pracowników ochrony zdrowia – postępowanie wyjaśniające przed rzecznikiem odpowiedzialności zawodowej, postępowanie przed sądem;
- 6) odpowiedzialność prawna pracowników ochrony zdrowia – karna, cywilna:
 - a) odpowiedzialność karna (nieudzielenie pomocy, działanie bez zgody, naruszenie tajemnicy),
 - b) odpowiedzialność cywilna (ubezpieczenie od odpowiedzialności cywilnej).

Czas trwania kursu: 2 dni (16 godz.).

Forma realizacji kursu: z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość lub stacjonarnie.

Forma zaliczenia kursu: potwierdzenie uczestnictwa w kursie oraz zaliczenie sprawdzianu z zakresu wiedzy objętej programem kursu.

V. FORMY I METODY SAMOKSZTAŁCENIA

A. Przygotowanie pracy naukowej lub pogładowej

Osoba specjalizująca się zobowiązana jest do napisania pracy naukowej opublikowanej w recenzowanym czasopiśmie medycznym, której jest autorem lub współautorem, lub pracy pogładowej – na temat objęty programem specjalizacji.

B. Studiowanie piśmiennictwa

Osoba specjalizująca się powinna systematycznie kształcić się przez zapoznawanie się literaturą przedmiotu rozwijającą aktualną wiedzę kliniczną w szczególności z zakresu uzależnień i psychoterapii uzależnień. Piśmiennictwo będzie okresowo aktualizowane.

VI. METODY OCENY WIEDZY I UMIEJĘTNOŚCI PRAKTYCZNYCH

A. Ocena wiedzy teoretycznej i umiejętności praktycznych w ramach realizacji szkolenia specjalizacyjnego:

- 1) kolokwium z zakresu wiedzy teoretycznej i sprawdzian umiejętności praktycznych objętych programem danego modułu u kierownika specjalizacji;
- 2) po każdym kursie specjalizacyjnym - kolokwium z zakresu wiedzy i sprawdzian umiejętności praktycznych u kierownika naukowego danego kursu;
- 3) kolokwium z zakresu wiedzy teoretycznej i sprawdzian umiejętności praktycznych (w tym opracowania przypadków) objętych programem stażu kierunkowego u opiekuna stażu kierunkowego;

zaliczenie warsztatów superwizyjnych przez prowadzącego superwizora - ocena rozumienia zjawisk w psychoterapii oraz adekwatnego reagowania w prowadzonym przez siebie procesie psychoterapii i pozytywna ocena studiów przypadków pacjentów prowadzonych w co najmniej 6 - miesięcznym procesie psychoterapeutycznym - potwierdzone przez kierownika specjalizacji.

B. Ocena pracy naukowej lub pogładowej

Oceny i zaliczenia przygotowanej przez osobę specjalizującą się pracy pogładowej lub oryginalnej dokonuje kierownik specjalizacji.

C. Ocena znajomości piśmiennictwa

Oceny znajomości literatury przedmiotu rozwijającej aktualną wiedzę z tematyki uzależnień, w szczególności z dziedziny psychoterapii uzależnień dokonuje kierownik specjalizacji.

STANDARDY SZKOLENIA SPECJALIZACYJNEGO

1. Liczba i kwalifikacje kadry dydaktycznej:

- 1) jednostka szkoląca zapewnia kadrę dydaktyczną posiadającą kwalifikacje wskazane w opisie każdego kursu i stażu, które zapewnią wysoki poziom kształcenia;
- 2) szkolenie specjalizacyjne w zakresie treści teoretycznych powinno zawierać aktualną wiedzę, a szkolenie umiejętności powinno być prowadzone przez specjalistów doświadczonych w zakresie pracy określonym w kursie i stażu;
- 3) jednostka szkoląca powinna zapewnić odpowiednio wykwalifikowane osoby stanowiące kadrę dydaktyczną (superwizorów psychoterapii uzależnień, specjalistów w dziedzinie psychoterapii uzależnień, specjalistów w dziedzinie psychologii klinicznej, specjalistów w dziedzinie psychiatrii dzieci i młodzieży, specjalistów w dziedzinie psychiatrii, specjalistów w innych dziedzinach), które będą realizować zajęcia dydaktyczne przewidziane w programie specjalizacji;
- 4) kierownika specjalizacji powołuje kierownik jednostki szkolącej; wskazane jest aby kierownikiem specjalizacji była osoba posiadająca tytuł specjalisty w dziedzinie psychoterapii uzależnień lub w dziedzinie pokrewnej - psychologii klinicznej, psychoterapii dzieci i młodzieży, pracująca w podmiocie leczniczym; kierownikiem specjalizacji może także zostać osoba posiadająca decyzję ministra właściwego do spraw zdrowia o uznaniu dotychczasowego doświadczenia zawodowego lub dorobku naukowego za równoważny ze zrealizowaniem programu szkolenia specjalizacyjnego w dziedzinie psychoterapii uzależnień;
- 5) opiekunem stażu kierunkowego może być specjalista w dziedzinie psychoterapii uzależnień lub specjalista w dziedzinie pokrewnej - psychologii klinicznej, psychoterapii, psychoterapii dzieci i młodzieży lub osoba posiadająca certyfikat specjalisty psychoterapii uzależnień wydany przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych/Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii/Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom; opiekunem stażu może także być osoba posiadająca decyzję ministra właściwego do spraw

zdrowia o uznaniu dotychczasowego doświadczenia zawodowego lub dorobku naukowego za równoważny ze zrealizowaniem programu szkolenia specjalizacyjnego w dziedzinie psychoterapii uzależnień lub osoba wykonująca co najmniej przez 3 lata w ciągu ostatnich 5 lat czynności zawodowe zgodne z programem szkolenia specjalizacyjnego wyznaczona, za jej zgodą, przez kierownika jednostki szkolącej;

2. Baza dydaktyczna do prowadzenia szkolenia specjalizacyjnego:

- 1) jednostka powinna zapewnić właściwą bazę dydaktyczną do realizacji kursów i staży, dostosowaną do liczby osób realizujących szkolenie specjalizacyjne. Sale wykładowe i warsztatowe powinny być wyposażone w sprzęt multimedialny i inne niezbędne pomoce dydaktyczne; ponadto jednostka powinna zapewnić pomieszczenie przeznaczone do przechowywania dokumentacji przebiegu procesu szkolenia, a także dostęp do literatury obowiązkowej oraz bazy artykułów naukowych, w szczególności dotyczących diagnozy i leczenia uzależnień;
- 2) kursy specjalizacyjne jednostka musi realizować w ramach swojej struktury organizacyjnej a staże kierunkowe objęte programem specjalizacji mogą realizować inne podmioty, z którymi zawarła odpowiednie porozumienia;
- 3) miejscem odbywania stażu podstawowego jest miejsce pracy zawodowej w placówce, w której realizuje się program leczenia uzależnień, w którym osoba specjalizująca się rozwija swoje doświadczenie kliniczne.

3. Sposób realizacji programu szkolenia specjalizacyjnego:

- 1) jednostka szkoląca zapewnia sprawną organizację procesu dydaktycznego oraz prowadzi w sposób ciągły wewnętrzny system oceny jakości szkolenia specjalizacyjnego;
- 2) jednostka prowadzi dokumentację przebiegu procesu szkolenia;
- 3) realizacja programu szkolenia specjalizacyjnego uwzględnia aktualną wiedzę, osiągnięcia teorii i praktyki oraz wyniki badań naukowych istotnych dla szkolenia specjalizacyjnego w dziedzinie psychoterapii uzależnień;

- 4) metody kształcenia są dobrane adekwatnie do realizacji celów kształcenia i mają charakter teoretyczny i praktyczny;
- 5) realizacja programu szkolenia specjalizacyjnego odbywa się na podstawie harmonogramu zajęć opracowanego przez organizatora szkolenia. Harmonogram powinien określać realizację modułów tematycznie, wraz ze związanymi z nimi kursami i stażami kierunkowymi, określonym czasem i miejscem ich realizacji oraz kadrami prowadzącą. Ewentualne zmiany terminów/kadry dydaktycznej są dopuszczalne w trakcie realizacji szkolenia specjalizacyjnego i jest za nie odpowiedzialny organizator kształcenia;
- 6) szkolenie specjalizacyjne (teoretyczne i praktyczne) odbywa się poprzez uczestniczenie w kursach specjalizacyjnych i stażach kierunkowych, poprzez samokształcenie oraz nabywanie doświadczenia klinicznego w wyniku realizacji stażu podstawowego;
- 7) zakres ocenianej wiedzy i umiejętności osoby specjalizującej się określają treści programu szkolenia specjalizacyjnego;
- 8) każdy staż kierunkowy, obok oceny wiedzy i umiejętności praktycznych powinien zakończyć się opracowaniem studium przypadku zaliczonym przez opiekuna stażu; w przypadku staży krótszych niż 120 godz. zaliczeniem może być opis konsultacji pacjenta;
- 9) jednostka szkoląca prowadzi dokumentację przebiegu szkolenia specjalizacyjnego i udostępnia ją do wglądu Krajowemu Konsultantowi w dziedzinie psychoterapii uzależnień i/lub przedstawicielowi Centrum Medycznego Kształcenia Podyplomowego.

4. Wewnętrzny system oceny jakości kształcenia:

Jednostki szkolące przeprowadzają ocenę poziomu i jakości szkolenia poprzez analizę informacji zbieranych od osób specjalizujących się realizujących szkolenie specjalizacyjne i od kadry dydaktycznej w formie anonimowej ankiety, nie rzadziej niż po ukończeniu realizacji modułu. Ankieta powinna zawierać w szczególności ocenę dotyczącą realizacji programu specjalizacji, warunków, organizacji i przebiegu szkolenia, realizacji harmonogramu kursów i staży kierunkowych oraz sposobu oceny wiedzy i umiejętności praktycznych. Wskazane jest przeznaczenie miejsca w ankiecie na dodatkowe uwagi.

Na podstawie wyników ankiety proces szkolenia specjalizacyjnego w dziedzinie psychoterapii uzależnień będzie w razie potrzeby modyfikowany. Elementem ewaluacji placówek szkolących będą też wyniki egzaminu i na ich podstawie będą powstawały zalecenia i rekomendacje dla jednostek szkolących w zakresie prowadzenia procesu szkolenia.